

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 3/2013-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 20. februára 2013 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. P. L., B., zastúpeného advokátom JUDr. M. G., B., ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Babín konaných 27. októbra 2012, za účasti T. V., B., a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. P. L. o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 5. novembra 2012 doručená sťažnosť Mgr. P. L. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Babín konaných 27. októbra 2012 (ďalej len „voľby starostu“) z dôvodu porušenia čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“).

2. Zo sťažnosti, z priloženej dokumentácie a verejne dostupných informácií (www.babin.sk) vyplýva, že sťažovateľ už v predchádzajúcom období vykonával funkciu starostu obce Babín. Na základe miestneho referenda zo 7. apríla 2012 bol sťažovateľ z tejto funkcie 10. apríla 2012 odvolaný (z celkového počtu 599 platne odovzdaných hlasov za jeho odvolanie hlasovalo 571 a proti odvolaniu bolo 28 hlasov). Následne sa uskutočnili nové voľby starostu, v ktorých okrem sťažovateľa za starostu kandidovali ešte dvaja kandidáti. Voliči v týchto nových voľbách odovzdali celkom 688 platných hlasovacích lístkov. Za starostku obce bola zvolená T. V. (KDH), ktorá vo voľbách získala 393 hlasov. V ďalšom poradí sa postupne umiestnili sťažovateľ (NaS), ktorý vo voľbách získal 170 hlasov a M. M. (SMER), ktorý vo voľbách získal 125 hlasov. Rozdiel platných hlasov medzi sťažovateľom a zvolenou starostkou obce, proti ktorej sťažnosť smeruje, je 223 hlasov. Zápisnicu miestnej volebnej komisie o výsledku volieb starostu v obci konaných 27. októbra 2012 podpísali bez výhrad štyria z piatich členov volebnej komisie (Ing. T. sa volieb nezúčastnila pre zlý zdravotný stav, pozn.). Výhrady k voľbám starostu neuplatnil ani prítomný pozorovateľ Ing. Ľ. K.

3. Sťažovateľ za nosné dôvody podanej sťažnosti označil:

(i) Leták opakovane doručený do väčšiny domácností obce Babín (aj) 25. októbra 2012 po 7:00 h (teda aj v čase volebného moratória, pozn.), ktorý disponoval silne difamačným obsahom proti jeho osobe (*«POZOR!!! Mgr. P. L. je „kretén“ v slovníku cudzích slov znamená - duševne zakrpatený, zaostalý, slabomyselný človek, blázon, idiot prenesene peoratívne = hlupák, ktorý okráda a udáva pre nezmysly na políciu spoluobčanov, ktorým potom chce robiť starostu. Metódy Hitlera a Stalina „uzurpátor“ chýba mu len koncentrák a gulag»*). V tejto súvislosti sťažovateľ uviedol, že *„aj činnosť zameraná na diskreditáciu osoby sťažovateľa ako protikandidáta je zameraná na podporu osoby - kandidátky, ktorá nepopierateľne mala záujem na nezvolení sťažovateľa ako svojho protikandidáta“*. Za tvorcami uvedených letákov sťažovateľ označil odporkyňu a jej spriaznené osoby, ktoré *„zabezpečili opakované doručenie difamačných letákov o mojej osobe ako kandidáta vo voľbách voličom v obci Babín a to minimálne podané na podacej pošte R. dňa 15/10/2012 a 22/10/2012 a doručené do obce Babín adresátom 18/10/2012 a 25/10/2012 po 07:00 hod. ... Toto konanie spôsobilo... rozhodujúcu a závažnú negatívnu*

zmenu v postoji voličov voči kandidatúre sťažovateľa na starostu obce a zmenilo výsledok volieb v jeho neprospech.“. V tejto súvislosti sťažovateľ dodal, že v súvislosti s obsahom letáka nemohol uplatniť ani právo na odpoveď.

(ii) Doručovanie volebných letákov v prospech odporkyne 26. októbra 2012 (teda v čase volebného moratória, pozn.).

(iii) Zistenia Ing. Ľ. K. – pozorovateľa vo volebnej komisii, o telefonickom oboznamovaní priebehu volieb niektorými členmi volebnej komisie a v šiestich prípadoch o nezákonnej pomoci pri úprave hlasovacích lístkov.

4. Popísaným konaním došlo podľa sťažovateľa k porušeniu čl. 30 ods. 4 ústavy a porušeniu § 30 ods. 1, 2, 9, 11 a 13 a § 32 zákona č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o voľbách“). Vo vzťahu k uvedeným skutočnostiam sťažovateľ i Ing. Ľ. K. podali trestné oznámenie.

5. *Na základe uvedeného sťažovateľ najskôr navrhol „v rámci predbežného opatrenia“ prijať uznesenie: „Miestna volebná komisia v obci Babín... je povinná zdržať sa vydania osvedčenia o zvolení za starostu obce Babín T. V. do rozhodnutia vo veci samej.“ Následne navrhol vyhlásiť nález:*

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovuje, že porušením predvolebného moratória v novej voľbe starostu obce Babín dňa 26. 10. 2012 bolo porušené ústavné právo sťažovateľa podľa čl. 30 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky.

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje rozhodnutie miestnej volebnej komisie v obci Babín zo dňa 27. 10. 2012.

Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlasuje nové voľby do orgánov samosprávy obce Babín konané dňa 27. 10. 2012 za neplatné.

Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovuje, že sťažovateľ má právo na náhradu trov konania.“

II.

6. Sťažovateľ na výzvu ústavného súdu [aby sťažnosť doplnil/upresnil o ďalšie konkrétne dôkazy, ktorými v rozumnej miere je možné preukázať výhrady k uskutočneným voľbám (bod 3) a ktoré – vzhľadom na samotný výsledok volieb – majú reálny vplyv na výsledok napadnutých volieb] v podaní z 26. novembra 2012 zotrval na tom, že *„počas a pred samotným aktom volieb starostu v obci Babín došlo k porušeniu platných právnych predpisov a aj ústavy, konkrétne čl. 30“*. Sťažovateľ podal ústavnému súdu návrh pre *„konanie T. V. a členov jej volebného štábu v priebehu volebnej kampane, počas volebného moratória a počas samotného aktu volieb. Ich konanie odporuje pravidlám férovej politickej súťaže a to v ich ústavnom aj zákonomnom vyjadrení.“*. Na ten účelom navrhol nad rámec už uvedených dôvodov (bod 3) vypočítať okrem seba tiež zvolenú starostku obce T. V. (ďalej len „odporkyňa“), pozorovateľa Ing. L. K. a L. G. Sťažovateľ k podaniu priložil predvolebný plagát skupiny poslancov obecného zastupiteľstva z 5. apríla 2012 a na základe jeho difamačného obsahu, štatistických údajov o predchádzajúcich voľbách v obci Babín (z 27. novembra 2010, referenda o odvolaní sťažovateľa z funkcie starostu zo 7. apríla 2012 a nových volieb z 27. októbra 2012), ako aj jeho „socioštatistickej“ analýzy dospel k záveru, že v *„inteligentne slabšej komunite obce Babín je difamačný leták uverejňujúci nepravdivé údaje o kandidátovi spôsobilý zapríčiniť drasticky preferenčný prepád kandidáta až o 36 %, ako to bolo v prípade sťažovateľa“*. Sťažovateľ v neposlednom rade uviedol, že *„ak obec mala dobré výsledky (počas jeho starostovania, pozn.) a napriek tomu jej starosta stratil dôveru veľkej časti obyvateľov, výsledkom čoho bolo najprv odvolanie a následne získanie menšieho počtu hlasov v nových voľbách, dôvodom musela byť negatívna a systematická proti kampaň štábu a osoby T. V.“*.

7. V rámci prípravy na predbežné prerokovanie sťažnosti ústavný súd doručil sťažnosť (a jej prílohy) zvolenej starostke obce Babín (odporkyňi) a vyzval ju, aby sa k sťažnosti vyjadrila. Rovnako si zaobstaral príslušné – k trestným oznámeniam sa vzťahujúce – vyšetrovacie spisy.

8. *Odporkyňa v podaniach doručených ústavnému súdu 27. novembra 2012 a 3. decembra 2012 uviedla, že priebeh volieb starostu obce Babín bol kludný. Okrem členov miestnej volebnej komisie ich priebeh sledovali aj dvaja členovia Obvodnej volebnej komisie z N. (ďalej len „obvodná komisia“) Ing. J. (jej predseda) a Mgr. B. (jej podpredsedníčka) a zo strany sťažovateľa určený pozorovateľ Ing. K. „Po ukončení sčítania sa predseda... Ing. J. spýtal pozorovateľa Ing. ... K., či má námietky k priebehu a sčítaniu hlasov, ktoré by sa mali uviesť v zápisnici, odpovedal mu, že nie.“ Rovnako žiadne výhrady nemali ani dvaja zástupcovia obvodnej komisie. Ďalej uviedla, že „pred voľbami nerobila žiadnu predvolebnú kampaň, neviem kto letáky vyrobil a ani kto a kedy ich roznášal po obci. Nemala som žiaden volebný štáb, nepovažovala som za potrebné robiť predvolebnú kampaň, keďže na dedine každý každého pozná a vie o každom všetko, ja som za pol roka zastupovala starostu a tým som si vytvorila dostatočnú mienku občanov v Babíne, čo je aj výsledok volieb. Nikdy nikoho som písomne a ani ústne nenapádala a ani sa o nikom vulgárne nikdy nevyjadrovala.*

V Babíne voľby prebehli bez problémov, bez akýchkoľvek nepokojov. Výsledky som sa dozvedela až okolo 22:00 hod. keď ich volebná komisia vyhlásila v miestnom rozhlase...

K miestnej volebnej komisii, môžem len povedať, nebola som prítomná počas volieb, v miestnosti...“.

9. Z vyšetrovacích spisov Okresného riaditeľstva Policajného zboru, odboru kriminálnej polície, oddelenia ekonomickej kriminality D. (ďalej len „vyšetrovateľ 1“) sp. zn. ČVS: ORP-453/OVK-DK-2012 a Obvodného oddelenia Policajného zboru N. (ďalej len „vyšetrovateľ 2“) sp. zn. ČVS: ORP-1099/NO-DK-2012 ústavný súd zistil, že sťažovateľ listom zo 17. októbra 2012 (vyšetrovateľovi 1) v súvislosti s volebným letákom [pozri bod 3(i)] a z 26. októbra 2012 (vyšetrovateľovi 2) v súvislosti s porušením volebného moratória odporkyňou [pozri bod 3(ii)] podal trestné oznámenie o podozrení zo spáchania trestných činov marenia prípravy a priebehu volieb a ohovárania. Podobne Ing. Ľ. K. listom z 26. októbra 2012 (vyšetrovateľovi 2) podal trestné oznámenie o podozrení zo spáchania trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb, a to v súvislosti s porušením volebného moratória odporkyňou [pozri bod 3(ii)].

10. Vyšetrovateľ 1 po vypočutí sťažovateľa uznesením zo 16. novembra 2012 začal trestné stíhanie vo veci prečinu ohovárania, a to v súvislosti s textom volebného letáka [pozri bod 3(i)], ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo skončené ani neboli realizované iné dôkazy. Vo vyšetrovacom spise sa okrem podaného trestného oznámenia, výsluchu sťažovateľa, troch kusov inkriminovaného volebného letáka a obálky (v ktorej boli volebné letáky doručované 15. októbra 2012) s adresátom – „Váž. rod. K.“ nenachádzajú iné písomnosti.

11. Vyšetrovateľ 2 vypočul oboch oznamovateľov (sťažovateľa a Ing. Ľ. K.), odporkyňu, F. A. a L. G. a následne bez ďalšieho 30. novembra 2012 vydal uznesenie, ktorým odmietol trestné oznámenia sťažovateľa a Ing. K. (bod 9), pretože nebol zistený dôvod na začatie trestného stíhania alebo na postup podľa § 197 Trestného poriadku.

12. Ústavný súd v rozsahu ústavného prieskumu sťažovateľom podaného návrhu považuje za potrebné na tomto mieste uviesť výpovede Ing. Ľ. K., odporkyne, F. A. a L. G., ktoré urobili menovaní pred vyšetrovateľom 2 26. novembra 2012 (odporkyňa a F. A.), 27. novembra 2012 (Ing. Ľ. K.) a 30. novembra 2012 (L. G.).

13. Ing. Ľ. K. spontánne neuviedol nič a odpovedal iba na položené otázky vyšetrovateľom („... Čo sa týka môjho trestného oznámenia... neviem čo by som uviedol, odpovedám na otázky položené policajným orgánom.“).

Na otázku, či osobne videl, ako 26. októbra 2012 vo večerných hodinách roznášal F. A. letáky v prospech odporkyne, Ing. Ľ. K. uviedol: „Neviem presne povedať, či sa jednalo o p. F. A. alebo o inú osobu, tiež neviem uviesť čas a dátum kedy to presne bolo. Viem že to bolo niekedy v čase pred voľbami, ale presne uviesť neviem.“

Na ďalšiu otázku, či sa Ing. Ľ. K. zúčastnil volieb starostu a aby popísal ich priebeh, Ing. Ľ. K. uviedol: „Áno, na týchto voľbách som sa zúčastnil osobne, bol som tam delegovaný ako pozorovateľ a voľby prebehli v súlade so zákonom. Neboli žiadne problémy.“

Toto je všetko čo by som k danej veci chcel uviesť, čo som vypovedal sa zakladá na pravde, čo po prečítaní potvrdzujem svojim podpisom, kde nežiadam zmeny a opravy v zápisnici a žiadam kópiu tejto zápisnice.“

14. Odporkyňa uviedla, že sťažovateľ *„klame, keď uvádza, že mňa videl dňa 26. 10. 2012 vo večerných hodinách roznášať po obci Babín letáky... ja som pred voľbami nerobila žiadnu predvolebnú kampaň, neviem kto tieto letáky v mojom mene vyrobil a kto ich poroznášal po obci Babín. Nemala som ani vytvorený volebný štáb“.*

Na otázku vyšetrovateľa, kde sa odporkyňa nachádzala 26. októbra 2012 vo večerných hodinách odporkyňa uviedla: *„Bola som určite doma pri svojom postihnutom synovi o ktorého sa starám, keďže manžel v tom čase bol v práci a syn je vodič - zdravotne ťažko postihnutý a stále niekto pri ňom musí byť. Má 24 hodinovú opateru“.*

15. Svedok F. A. uviedol, že *„Nie je pravda to, čo tvrdí p. K. L., že som dňa 26. 10. 2012 vo večerných hodinách roznášal po obci Babín letáky... v prospech kandidátky T. V... Ja som pred voľbami, ktoré sa konali 27. 10. 2012 nerobil žiadnu predvolebnú kampaň, v prospech T. V. a kto tieto letáky vyrobil a roznášal uviesť neviem“.*

Na otázku vyšetrovateľa, kde sa svedok nachádzal 26. októbra 2012 vo večerných hodinách, tento uviedol: *„Bol som určite celý večer doma, čo mi môžu potvrdiť moji rodinní príslušníci.“*

16. Svedok L. G. spontánne nevedel, čo má uviesť k veci.

Na otázku vyšetrovateľa, či svedok videl p. O. K. z Babína, ako mu 26. októbra 2012 vo večerných hodinách dala do schránky leták v prospech kandidátky T. V., uviedol: *„Nie, nevidel som že tento leták mi do schránky dala p. K. O., ale ja som ho tam našiel dňa 26. 10. 2012 okolo 17.00 hod. a naposledy som si schránku pozeral neviem presne uviesť čas ale v priebehu uvedeného dňa.“*

Na ďalšiu otázku vyšetrovateľa, či sa svedok zúčastnil volieb starostu obce Babín konaných 27. októbra 2012 a aký bol priebeh tejto voľby, uviedol: *„Áno, bol som voliť ráno asi o 09.00 hod. ... nezistil som nejaké porušenie priebehu volieb.“*

III.

17. Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

18. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

19. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

20. Ustanovenia zákona o ústavnom súde o predbežnom prerokovaní návrhu sa vzťahujú aj na sťažnosti podľa čl. 129 ods. 2 ústavy (ďalej aj „volebná sťažnosť“), pri predbežnom prerokovaní ktorých ústavný súd preskúmava, či spĺňajú všeobecné a osobitné náležitosti ustanovené v § 20 ods. 1 a 2, § 59 a § 60 zákona o ústavnom súde a či neexistujú dôvody na ich odmietnutie vymedzené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

21. Sťažovateľ namieta neústavnosť a nezákonnosť voľby starostu (body 4 a 5) z dôvodov uvedených v bode 3 a 6.

22. Sťažovateľ preukázal, že vo voľbách starostu získal viac ako 10 % voličov [§ 59 ods. 1, § 60 ods. 1 písm. c) zákona o ústavnom súde]. Na tomto základe ústavný súd

konštatoval, že v tejto časti sťažnosti sťažovateľ má procesnú legitimáciu na podanie sťažnosti, ktorá obsahuje všetky náležitosti predpísané zákonom o ústavnom súde.

23. Z volebnej sťažnosti vyplýva, že smeruje proti odporkyni, ktorá bola vo voľbách konaných 27. októbra 2012 zvolená za starostku obce Babín.

IV.

Všeobecné východiská na predbežné prerokovanie volebných sťažností

24. Voľby sú všeobecne akceptovaným demokratickým prostriedkom pravidelného obnovovania verejnej moci občanmi, resp. presnejšie voličmi, t. j. osobami oprávnenými voliť podľa príslušných volebných prepisov.

25. Z čl. 129 ods. 2 ústavy vyplýva oprávnenie, ako aj povinnosť ústavného súdu preskúmať na základe volebných sťažností tak ústavnosť, ako aj zákonnosť namietaných volieb.

26. Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je ochrana základných práv zaručených v čl. 30 ústavy, t. j. predovšetkým aktívneho a pasívneho volebného práva. Ústava garantuje všetkým oprávneným voličom voliť svojich zástupcov do voľbami kreovaných orgánov verejnej moci (aktívne volebné právo), t. j. rozhodovať o personálnom, resp. politickom zložení nimi volených orgánov verejnej moci (čl. 30 ods. 1 ústavy), pričom garantuje tiež všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva, ako aj jeho vykonanie tajným hlasovaním (čl. 30 ods. 3 ústavy). Zároveň ústava garantuje predovšetkým prostredníctvom čl. 30 ods. 4 možnosť (právo) občanov, a vo vzťahu k voľbám orgánov územnej samosprávy aj cudzincov s trvalým pobytom na území Slovenskej republiky (čl. 30 ods. 1 druhá veta ústavy), uchádzať sa o zvolenie do funkcie starostu obce alebo funkcie poslanca obecného zastupiteľstva za rovnakých podmienok [pasívne volebné právo (m. m. PL. ÚS 18/07)].

27. Pod zákonnosťou volieb do orgánov územnej samosprávy treba rozumieť uskutočnenie volieb v súlade so všetkými dotknutými volebnými predpismi s právnou silou zákona (m. m. PL. ÚS 34/99 alebo PL. ÚS 82/07), pričom podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu zistená nezákonnosť volieb do orgánov územnej samosprávy musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv dotknutých osôb, ktoré je v konečnom dôsledku porušením volebného práva a jeho princípov (m. m. PL. ÚS 21/94 alebo PL. ÚS 82/07).

28. Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Citované ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádza svoje vyjadrenie predovšetkým vo voľbách a je základným predpokladom a podmienkou fungovania demokratického štátu (m. m. PL. ÚS 19/98, PL. ÚS 82/07).

29. Podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže a) vyhlásiť voľby za neplatné, b) zrušiť napadnutý výsledok volieb, c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený, d) sťažnosť zamietnuť.

30. Právomoc zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde uplatní ústavný súd v súlade so svojou stabilizovanou judikatúrou len vtedy, ak k porušeniu volebného zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99). Nie každé porušenie volebného zákona teda vyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom tak na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy volebného práva

uznávané spoločenstvom demokratických štátov. Neplatnosť volieb alebo voľby kandidáta alebo ich zrušenie môže spôsobiť len také závažné porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.

31. Vo všeobecnosti platí, že na to, aby ústavný súd vyhovel volebnej sťažnosti, musia byť splnené tri základné predpoklady: a) zistenie protizákonnosti volieb, t. j. porušenie zákonov upravujúcich organizáciu a priebeh volieb, b) príčinná súvislosť medzi zistenou protizákonnosťou volieb a sťažovateľom namietanou neplatnosťou volieb, resp. voľby kandidáta, a c) intenzita protizákonnosti volieb, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú (boli) prejavom skutočnej vôle voličov (m. m. PL. ÚS 73/07). Dôležitým komponentom volebného súdnictva je teda zisťovanie intenzity volebných nedostatkov z hľadiska ich vplyvu na rozhodovanie voličov a najmä na výsledok volieb.

32. Súčasťou zákonom predpísaných náležitostí volebnej sťažnosti sú aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vo vzťahu k voľbám, ktorých výsledok už bol uverejnený v zmysle príslušných ustanovení volebného zákona (v tomto prípade podľa § 45 zákona o voľbách), platí prezumpcia ich ústavnosti a zákonnosti, ktorá platí dovtedy, kým ústavný súd o voľbách napadnutých volebnou sťažnosťou v zmysle § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodne inak, ako odmietnutím, resp. zamietnutím volebnej sťažnosti. Preto je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia sťažnosti na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne, prípadne aspoň vysoko pravdepodobné, a zároveň sú spôsobilé preukázať také intenzívne porušenie zákona o voľbách, ktoré by odôvodňovalo záver o inom legitímnom výsledku volieb, ako bol uverejnený (m. m. PL. ÚS 3/2010).

33. Vychádzajúc z uvedených zásad a kritérií ústavný súd pri predbežnom prerokovaní posudzoval, (i) či sťažovateľom uvedené nosné dôvody sťažnosti sú aspoň

v nevyhnutne rozumnej miere doložené, resp. (ii) či jednotlivé tvrdenia (námietky) sťažovateľa uvedené vo volebnej sťažnosti a jej doplnení v prípade ich preukázania mohli či už jednotlivito alebo spoločne vytvoriť reálne predpoklady na uplatnenie právomoci ústavného súdu podľa § 63 ods. 1 písm. a) a c) zákona o ústavnom súde, t. j. vyhlásiť voľby starostu obce Babín za neplatné, resp. zrušiť rozhodnutie volebnej komisie. Inými slovami, ústavný súd v tejto fáze konania posudzoval, či neexistujú dôvody na odmietnutie sťažnosti, napr. z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

V.

Sťažovateľove nosné dôvody o neústavnosti a nezákonnosti volieb

34. Ústavný súd považuje za vhodné najskôr uviesť širšie súvislosti volebného zápasu o funkciu starostu v obci Babín. Je neprehliadnuteľnou skutočnosť, že sťažovateľ už v predchádzajúcom období vykonával funkciu starostu v tejto obci, pričom bol z tejto funkcie na základe uskutočneného miestneho referenda odvolaný v krátkom čase pred uskutočnením nových (ústavným súdom posudzovaných) volieb (pozri bod 2). Z funkcie starostu bol sťažovateľ odvolaný prima facie presvedčivým spôsobom. Z celkového počtu 599 platne odovzdaných hlasov za jeho odvolanie hlasovalo 571 a proti odvolaniu bolo 28 hlasov. Je tiež faktom, že v súvislosti s osočujúcim obsahom volebného letáka [bod 3(i)] sa v súčasnosti vedie trestné stíhanie vo veci prečinu ohovárania (body 9 a 10); uvedené trestné stíhanie nebolo do času rozhodovania ústavného súdu skončené. Pokiaľ však išlo o trestné oznámenie sťažovateľa a Ing. K. vo veci podozrenia zo spáchania trestného činu marenia prípravy a priebehu volieb, toto bolo vyšetrovateľom 2 uznesením z 30. novembra 2012 odmietnuté, pretože nebol zistený dôvod na začatie trestného stíhania alebo na postup podľa § 197 Trestného poriadku (bod 11).

35. Voľby sú vecou všeobecného (nie súkromného) záujmu, z čoho vyplýva povinnosť ich uskutočnenia inter alia slobodnou voľbou na základe rovného volebného práva, pričom prístup k verejným funkciám majú mať občania za rovnakých podmienok (čl. 30 ods. 1, 3 a 4 ústavy). Posudzovanie iba férovosti volebnej kampane podľa doterajšej rozhodovacej praxe ústavného súdu nemalo spravidla dosah na vyhlásenie volieb

za neplatné, resp. na ich zrušenie. Je vecou slobodnej súťaže a primusa volieb – občanov, aby sami a slobodne vyvodzovali dôsledky, hoci aj z unfair vedenej volebnej kampane. Aj podľa názoru ústavného súdu je potrebné princíp slobodných volieb radiť na rovnakú úroveň s princípmi všeobecnosti, rovnosti a priamosti volieb s tajným hlasovaním. Zároveň ale platí, že bez uplatnenia tohto princípu aj to najdokonalejšie uplatnenie ostatných princípov stráca svoj zmysel. Sloboda volieb znamená aj slobodu rozhodovania každého voliča. Táto sloboda je zachovaná aj v prípade, ak je volič konfrontovaný s negatívnou, klamlivou, resp. ostro vedenou volebnou kampaňou. Len celkom výnimočne, a aj to pri dodržaní ďalších predpokladov (body 30 – 33), ústavný súd zasiahol do výsledku volieb kvôli unfair vedenej volebnej kampani, resp. dozvukom kampane v rámci volebného moratória, keďže účelom volieb je nepochybne aj objektívne zistenie vôle voličov týkajúcej sa správy verejných vecí. Rozhodovanie v každej volebnej veci je preto celkom individuálne a vždy záleží na posúdení okolností konkrétneho prípadu.

36. Z konštantnej judikatúry ústavného súdu (napr. PL. ÚS 36/2011) vyplýva, že sťažovateľom namietané protiústavné alebo nezákonné konanie musí mať priamy vplyv na dosiahnutý výsledok volieb (body 30 – 33). Túto skutočnosť musí sťažovateľ nielen namietat', ale aj doložiť exaktnými dôkazmi. Nestačí samotné označenie dôkazov (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03 a PL. ÚS 35/03, PL. ÚS 3/2010). Súčasťou zákonných náležitostí sťažnosti sú totiž aj dôvody, pre ktoré sa voľby napádajú, s označením dôkazov [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde]. Vzhľadom na význam volieb v demokratickej spoločnosti a z neho vyplývajúcu prezumpciu ich ústavnosti a zákonnosti je na sťažovateľovi, aby v záujme prijatia jeho sťažnosti ústavným súdom na ďalšie konanie (pri predbežnom prerokovaní) kvalifikovaným spôsobom označil také dôkazy, ktoré vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu nasvedčujú, že jeho tvrdenia o neústavnosti alebo nezákonnosti volieb sú reálne možné, prípadne pravdepodobné, a zároveň sú spôsobilé preukázať porušenie zákona o voľbách odôvodňujúce záver o inom legitímnom výsledku volieb. V tejto súvislosti ústavný súd dodáva, že funkcia ústavného súdu v rámci prieskumu ústavnosti a zákonnosti volieb nemôže byť vykladaná tak extenzívne, že by v konečnom dôsledku jeho činnosť mala nahradzovať, prípadne dopĺňovať činnosť na to povolaných volebných či iných orgánov, a to dokonca v tom smere, že iba na základe špekulatívne

formulovaných námietok bude ústavný súd podrobne rekonštruovať celý volebný proces (PL. ÚS 3/2010). K uvedeným zaužívaným záverom ústavný súd v neposlednom rade uvádza, že prezumpcia ústavnosti a zákonnosti volieb vyžaduje od ústavného súdu okrem iného tiež rozumnú zdržanlivosť, ktorej dôvodnosť v danej veci (vzhlľadom na kvalitu a rozsah sťažovateľom doteraz produkovaných dôkazov) môže vyplývať napríklad z frustrácie sťažovateľa najskôr odvolaného, a potom nezvoleného do funkcie starostu obce (k tomu pozri tiež body 6 a 35 in fine).

37. Sťažovateľ najmä namieta (pozri bod 3)

(i) doručenie nepravdivého a sťažovateľa osočujúceho letáku voličom v obci tak v čase volebnej kampane, ako aj v priebehu volebného moratória. Jeho autorstvo sťažovateľ pripísal odporkyni a jej spriazneným osobám,

(ii) doručovanie volebných letákov v prospech odporkyne v čase volebného moratória,

(iii) zistenia Ing. Ľ. K. – pozorovateľa vo volebnej komisii o telefonickom oboznamovaní priebehu volieb niektorými členmi volebnej komisie a v šiestich prípadoch o nezákonnej pomoci pri úprave hlasovacích lístkov.

Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľom tvrdené nosné dôvody jeho volebnej sťažnosti (body 3, 37) neobstoja, resp. na základe sťažovateľom označených dôkazov neboli dostatočne primeraným spôsobom preukázané (bod 38).

38. Ústavný súd v tejto súvislosti dáva do sťažovateľovej pozornosti, že všetci ním označení svedkovia (odporkyňa, Ing. Ľ. K., L. G. a F. A.) osobitným podaním (odporkyňa), ako aj v rámci podania svedeckých výpovedí pred orgánmi činnými v trestnom konaní (odporkyňa, Ing. Ľ. K., L. G. a F. A.) popreli tvrdenia sťažovateľa o skutočnostiach, ktorých mali byť účastníkmi, resp. ktoré sa týkali ich vnímania priebehu volieb starostu obce Babín (body 8, 11 až 16). Ústavný súd rovnako apriori odmieta sťažovateľom prezentovanú analýzu (bod 6) o vplyve osočujúceho letáka na „*inteligentne slabšiu voličskú komunitu obce Babín*“. Takéto názorové predsudky sú bližšie teórii eugeniky ako dôvodom dosiahnutého volebného výsledku.

39. V súvislosti s – sťažovateľa osočujúcim – volebným letákom [bod 3(i)], ktorý treba považovať za najzávažnejšie sťažovateľom označené porušenie jeho práv, ústavný súd predovšetkým konštatuje, že jeho obsah na prvý pohľad presahuje únosnú mieru kritického názoru na sťažovateľa. Že je tomu skutočne tak, svedčí aj postoj vyšetrovateľa 1, ktorý v tejto veci začal trestné stíhanie vo veci prečinu ohovárania (bod 10). Sťažovateľ za tvorcu tohto letáka označil odporkyňu, resp. príslušníkov jej volebného štábu, čo však odporkyňa poprela (body 3, 6, 8 a 14). Za tejto situácie bol zrejmy iba obsah samotného letáka a skutočnosť, že bol zasielaný poštou z R. Z ničoho ale nevyplýva hodnoverné preukázanie toho, kto tieto letáky vyhotovil, koľko takýchto letákov a v akom čase bolo distribuovaných voličom obce Babín, t. j. skutočností, ktoré mohli mať v okolnostiach danej veci význam pri konštatovaní možného ovplyvnenia volieb starostu obce, ako aj ovplyvniť dosiahnutý volebný výsledok. Dôkazná povinnosť v danom prípade svedčí sťažovateľovi (pozri tiež bod 36).

40. V podobnej „dôkaznej“ situácii sa nachádza aj ďalšia výhrada sťažovateľa, že v čase volebného moratória boli roznášané v obci volebné letáky v prospech odporkyne [bod 3(ii)]. Sťažovateľom označení svedkovia toto ako svedkovia v konaní pred orgánmi činnými v trestnom konaní poprelí, resp. nepotvrdili (body 8, 13, 14, 15 a 16).

41. V poradí ostatné porušenie sťažovateľových práv [bod 3(iii)] mal preukázať svedok Ing. Ľ. K. (pozorovateľ volieb za politickú stranu zhodnú s politickou stranou, za ktorú kandidoval sťažovateľ, pozn.). Ing. Ľ. K. k priebehu volieb v obci Babín vyšetrovateľovi 2 uviedol, že „... *bol... tam delegovaný ako pozorovateľ a voľby prebehli v súlade so zákonom. Neboli žiadne problémy*“ (bod 13). Rovnako nevedel uviesť, kto a kedy roznášal letáky v prospech odporkyne. Aj keď svedok Ing. Ľ. K. pred podaním svedeckej výpovede uvádzal niečo iné v ním podpísanom čestnom vyhlásení z 27. októbra 2012, týmto sa ústavný súd nezaoberal, pretože svedecká výpoveď pred orgánmi činnými v trestnom konaní urobená po zákonom poučení o možnej krivej výpovedi je právne nepochybne významnejšia. Ak predchádzajúce čestné vyhlásenie má mať nejaký význam v okolnostiach danej veci, tak len ten, že dokresľuje celkovú dôkaznú úroveň sťažovateľových tvrdení. K samotnému priebehu volieb vo volebnej miestnosti sa rovnako

vyjadrili prítomní členovia miestnej volebnej komisie, ktorí svojimi podpismi potvrdili zákonný priebeh uskutočnených volieb; proti týmto nemali žiadne výhrady ani prítomní dvaja členovia obvodnej volebnej komisie z N., resp. pozorovateľ volieb Ing. Ľ. K.

42. Vzhľadom na uvedenú situáciu považoval ústavný súd za neúčelné, aby sťažovateľovu volebnú sťažnosť prijal na ďalšie konanie a opakovane vykonal ním označené dôkazy, keďže tieto boli už urobené v riadnom procesnom rámci pred orgánmi činnými v trestnom konaní, pričom žiaden z označených a vypočutých svedkov nepodporil sťažovateľove tvrdenia. V neposlednom rade dosiahnutý volebný výsledok odporkyne a sťažovateľa (rozdiel 223 hlasov v prospech odporkyne, pozri bod 2) vo všeobecnosti nepochybne eliminoval možné úvahy o sťažovateľom tvrdených volebných nedostatkoch k následkom ním požadovaným.

43. Na základe už uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú, pretože sťažovateľ nepredložil relevantné dôkazy, a tým ani nepoukázal na také porušenia ústavy alebo/a volebného zákona, ktoré by boli v príčinnej súvislosti s namietaným výsledkom napadnutých volieb. Inými slovami, sťažovateľom v sťažnosti (a jej doplnení) namietané skutočnosti nie sú v príčinnej súvislosti s označeným čl. 30 ods. 4 ústavy a § 30 ods. 1, 2, 9, 11 a 13 a § 32 zákona o voľbách.

44. Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde a sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. februára 2013